

University of **HUDDERSFIELD**

University of Huddersfield Repository

Siddiqui, Kalim

Media, politikk og den tredje verden [Media, Liberalism and the Third World]

Original Citation

Siddiqui, Kalim (1994) Media, politikk og den tredje verden [Media, Liberalism and the Third World]. Morgenbladet.

This version is available at <https://eprints.hud.ac.uk/id/eprint/24910/>

The University Repository is a digital collection of the research output of the University, available on Open Access. Copyright and Moral Rights for the items on this site are retained by the individual author and/or other copyright owners. Users may access full items free of charge; copies of full text items generally can be reproduced, displayed or performed and given to third parties in any format or medium for personal research or study, educational or not-for-profit purposes without prior permission or charge, provided:

- The authors, title and full bibliographic details is credited in any copy;
- A hyperlink and/or URL is included for the original metadata page; and
- The content is not changed in any way.

For more information, including our policy and submission procedure, please contact the Repository Team at: E.mailbox@hud.ac.uk.

<http://eprints.hud.ac.uk/>

Morgenbladet
30.9.94

De vestlige media omgir oss og påvirker, former, odelegger og utfordrer oss. Jeg er klar over medias store potensiale som en hjelp til å forstå og forklare forskjellene mellom forskjellige folk. Kapasiteten til å bygge broer er enorm. Fremtidens forskere, enten det er statsvitere eller sosiolog/antropologer, må ta hensyn til utviklingen av audiovisuelle medier og deres rolle som karttegnere for vår forståelse av forbindelsene nord-sør. Ta for eksempel måten media gjorde Golfkrigen, Rushdie-saken og den nylige Nasreen-saken om til karneval og underholdning. I tillegg, under eksisterende forhold, er det privatkapitalister som uunngåelig kontrollerer, direkte eller indirekte, hovedkilden for informasjon. Det er således ekstremt vanskelig, og faktisk i de fleste tilfeller helt umulig, for den enkelte borger å nå frem til objektive konklusjoner og således å gjøre intelligent bruk av sine politiske rettigheter.

Symbolet Taslima Nasreen

La oss se nærmere på Taslima Nasreen-saken. At noen fanatikere ga henne dødsdom var en tåpelig handling. Hennes kommentarer til Koranen, i et intervju hun ga i Calcutta i *The Statesman*, førte til voldsomme demonstrasjoner ført an av fundamentalister som hadde ventet på en slik anledning. Angivelig beskrev hun Koranen som «tekst skrevet av mann», og etterlyste en grundig revidering. Å vanære de hellige bøker, Koranen inkludert, er så ømtålig at hverken seriøse politiske partier eller intellektuelle finner det hensiktsmessig å gi slike kommentarer. Det er på det rene i dag at Nasreen har gjort det vanskeligere for sekulære krefter som hele tiden har kjempet mot ufornuft og de ortodokse. Badruddin Omar for eksempel, en fremtredende venstre-intellektuell fra Bangladesh, ser i dag på Nasreen som en «handelsreisende i religionen» og som «agent» både for hinduistiske og muslimske fundamentalister. Hennes «provoserende uttalelser» har hjulpet religiøse fundamentalister både i India og Bangladesh. I India er for eksempel Nasreens «Lajja» (Skam) blitt brukt av hinduistiske fundamentalister til å straffe muslimske minoriteter.

Semi-litterære fanatikere visste ganske sikkert ikke at deres fatwa (religiøs befaling) i form av en dødsdom eller religiøs intoleranse skulle komme til å gjøre en ukjent forfatter fra Bangladesh så populær i Vesten. Nasreen har styrket grepet til de religiøst ortodokse. Man håper at det i den pågående konflikt i Bangladesh mellom de sekulære og de fundamentalistiske vil bli de førstnevnte som vinner, men Nasreen har skadet de sekulæres sak ved sin egen upålitelige oppførsel og uansvarlige uttalelser. Dette fører til «dødsstraff» fatwa og den nye, helt ukjente praksis i den islamske verden som går ut på å gi skuddpremie på den og den forfatteren. Til tross for dette gjorde tidligere Sajjad Zaheers bok *Angarey* fra 1932 narr av Gud, Paradis og forskjellige islamske myter. Et annet eksempel gjelder hinduernes hellige bok «Ramayana», nemlig Aubrey Menons bok «Rama Retold», som var en harselas over Ramayana. Indiske myndigheter bannlyste boken og det har aldri vært protester hverken i India eller Vesten i yttringsfrihetens navn.

Men den nylige fatwa mot Nasreen er avgrenset til Bangladesh, og selv indiske muslimer er tause om den. Hadde det kun vært et religiøst spørsmål hadde alle muslimer i alle land reagert og fordømt henne. Fundamentalistpartiet, Jameet-Islami i Bangladesh, organiserer bevegelsen mot Nasreen. Vi bør ikke glemme at Jameet ikke bare spilte en pro-Pakistan rolle under frigjøringsbevegelsen i 1971, men de deltok også sammen med pakistanske militærstyrker i å drepe et stort antall sekulære intellektuelle i Bangladesh.

Av Kalim Siddiqui

Media, politikk og den tredje verden

Mens den kalde krigen pagikk støttet Vesten fundamentalistenes kamp mot kommunistene, og var avhengige av dem. Men siden slutten av 1980-årene, etter Sovjetunionens fall og store endringer i Kina, har Vesten dramatisk endret sin måte å identifisere fiender og allierte på.

Jameet var imot frigjøring av Bangladesh i 1971 og ville fastholde foreningen av to deler av Pakistan, på grunn av Islam. De tok aldri opp nasjonale spørsmål, som arbeidsledighet, forskjeller i inntekt og levestandard, undertrykkelse av svakere grupperinger, osv. Grunnlaget deres var derfor meget smalt. Fundamentalistenes endelige mål er fullstendig å odelegge de sekulære og moderne sidene ved det bengalske samfunn, på hvilke Bangladesh ble grunnlagt i 1971. Jameet har lenge vært på utkikk etter en anledning til å øke sin popularitet. De prøver å utnytte ethvert religiøst eller følelsesmessig spørsmål med det som hensikt. Nasreens unødvendig provoserende uttalelse har gitt Jameet mer enn de kunne drømme om. Alle religiøse organisasjoner ser etter mektige religiøse symboler for å gjøre nedslagsfel-

let blant massene større. De utnytter religionen for politiske grunner, på samme måte som hinduistiske fundamentalister gjør det i India.

Følelsen av underlegenheter

Salman Rushdie skrev «Satanske Vers» mens han bodde i England, hvor man ikke finner seg i Kristusblassfemi. Her har Vesten avslørt en dobbeltmoral. Rushdie ble til en standardprofer i «yttringsfrihetens» navn. Han forventet ikke det veldige tilbakeslaget som kom, fordi han var uvitende om kulturen i det samfunnet han var født i. Det er et faktum at hele den muslimske verden, fra Marokko til Indonesia, ble sett på med kolonialistiske øyne. Muslimer, som en gang var herrer over et stort verdensimperium, folte seg ydmyket. De folte at muslimsk identitet

ble underordnet den nye og fasjonable vestlige identitet. De muslimske landene ble selvstendige etter annen verdenskrig. Det var ikke enkelt, for de måtte konfrontere Vesten i spørsmål om bl.a. Suezkanalen og Palestina. Nasser konfronterte Vesten med sin sekulære ideologi. Man må faktisk søke forklaringen på fundamentalismens dramatiske oppsving i den politisk-økonomiske situasjonen i den muslimske verden.

Sumit Sarkar, en indisk historiker, har studert prosessen og funnet en sammenhengende ideologi hvor «en hel rekke antagelser og myter er omgjort til almen fornuft» og hvor minoriteter oppfattes gjennom «et kraftfullt og tøylig fiendebilde». Denne ideologi er skapt av hinduistiske fundamentalister, og har sitt utspring hos BJP (Battaraya Janata Party/Nasjonalistpartiet), RSS (Rashtriya Swayamsewak Sangh/Nasjonal Folkeorganisasjon), VHP (Vishva Hindu Parishad/Verdens Hinduråd) og Shiv Sena (ytterliggående hinduistisk organisasjon). Jeg tror det er et presserende behov for en systematisk vurdering av både det regjerende parti og den indiske stats rolle i denne prosessen. Følelsen av at de øverste hindu-kastene var overlegne var innbakt i måten de indiske myndigheter tok seg av organisert motstand på, og spesielt klassemotsetninger, helt fra starten av. Vurderingen må forfølge hvordan regjeringen pisket opp hindu-sjåvinisme som hovedrespons til krisen i 1980-årene: både på ideologinivå, gjennom utsortering av Ramayana og Mahabharata, episke verk av øvre hindu-kaste, og gjennom stilltende å sette likhetstegn mellom Rajiv Gandhi og muslimsk fundamentalisme når det gjelder kvinnelige muslimers rettigheter, og mellom Gandhi og hinduistisk fundamentalisme ved å låse opp Babri-moskén.

Iverksettelsen av Mandal-kommisjonen i India, som var ment å øke antallet lavkaste-hinduer i statens tjeneste, kan videre ha vært direkte årsak til at de hinduistiske fundamentalistene gikk til motangrep, da de øvre kastene så dette som en trussel mot sine privilegier. Den voldsomme økningen av muslimske partier i Iran og Sentral-Asia satte fart i fundamentalister i Sør-Asia. En type fundamentalisme får alltid næring fra en annen type; og dette kan ligge under økningen av hinduistisk fundamentalisme. En annen faktor har å gjøre med nederlaget av det som er blitt kalt «nasjonsbygging» i sør-asiatiske land. Desentralisering er nasjonalismens skjulte bevissthet. Styrringen av imperialistisk nasjonalisme og lokalpatriotisme er gjensidig forbundet. Drømmen om et velstående, levende og selvstendig India, uavhengig av avanserte kapitalnasjoners lederstilling bleknet. Løtingen etter en alternativ identitet etter oppløsningen av Sovjetunionen gjorde at progressive og sekulære krefter i Sør-Asia havnet på defensiven.

Utnytter religionen

Religion er i all vesentlighet en personlig sak. Fundamentalismens grunnleggende natur står i dag i forhold til de som utnytter religion for politiske formål; de er intolerante og noler ikke med å fire på menneskerettighetene. Fundamentalismen i enhver religion er en trussel mot den interne sammenheng og stabilitet i mange pluralistiske samfunn, inkludert India, Pakistan og Bangladesh. Kulturen i Bangladesh for eksempel, har en sterk sekulær komponent. I et hvilket som helst samfunn vil sekulariseringsprosessen, som søker å sette gamle tradisjoner på sidelinjen, gi en egen reaksjon. Man må skille mellom forskjellige kausale faktorer, religiøse såvel som sosio-økonomiske og politiske.

Dette er første del av kronikken. Andre del kommer tirsdag 4.10.94. Oversatt fra engelsk av John Erik Lindgren.

30 - 31 Sept. 1994